

Finansministeriet

12.1.2024

Kommuner, välfärdsområden, statliga ämbetsverk och inrättningar, ministerier

Genomförande av Finlands femte handlingsprogram för öppen förvaltning

I detta verkställighetsbrev beskriver vi

1. handlingsprogrammet för öppen förvaltning
2. hur handlingsprogrammet ska genomföras inom den offentliga förvaltningen
3. hur genomförandet kommer att utvärderas och följas upp
4. genomförandestödet och begäran om kontaktperson.

1. handlingsprogrammet för öppen förvaltning

Förvaltningens öppenhet är ett gemensamt värde, mål och utvecklingsobjekt för aktörerna inom den offentliga förvaltningen. Öppen förvaltning innebär att förvaltningens verksamhet är transparent, etisk, redovisningsskyldig och att information och tjänster är tillgängliga. Det innebär även möjliggörande av medborgarnas delaktighet i beredningen av beslutsfattande, planering och genomförande av tjänster. Öppen förvaltning betyder att förvaltningen är lyhörd för nya idéer, krav och behov. Öppen förvaltning är en handlingsmodell för en mer högkvalitativ demokrati som bättre tillgodoser människornas behov. [Strategin för öppen förvaltning](#) (2021), s. 1–3)

Finland har sedan 2013 deltagit i partnerskapsprogrammet för öppen förvaltning, [Open Government Partnership](#). De länder som deltar i programmet utarbetar nationella handlingsplaner. [Finlands femte handlingsprogram](#) offentliggjordes i oktober 2023 och den gäller till utgången av september 2027. Det nationella handlingsprogrammet för öppen förvaltning har utarbetats för en fyra-årsperiod så att den på bästa möjliga sätt kan stöda målen i regeringsprogrammet under hela regeringsperioden.

Ett långsiktigt mål för öppen förvaltning är att bygga upp medborgarnas förtroende, säkerhet och tro på framtiden. För att uppnå detta mål arbetar vi bland annat med att stärka dialogen samt främja begripligheten och delaktigheten med hjälp av kompetens, ledarskap och internationellt samarbete. Detta arbete hjälper oss att bevara den öppna förvaltningen som en central resurs för det finländska samhället.

Arbetet med öppen förvaltning utförs permanent inom åtta olika insatsområden. Åtagandena i det femte handlingsprogrammet främjar samtliga insatsområden.

Figur 1 Permanenta insatsområden för öppen förvaltning: offentlighet, begriplighet, delaktighet, öppen verksamhet, förvaltningen som möjliggörare, öppen data, kommunikation och förtroende

Att främja öppen förvaltning är en uppgift för hela den offentliga förvaltningen. Till följd av förändringarna i världen och medborgarnas ökande förväntningar måste förvaltningen fortsätta att arbeta för större öppenhet. Insatserna utgår också från [principerna för öppen förvaltning](#) som är bindande för OECD-länderna. Det ankommer på varje kommun, välfärdsområde, statligt ämbetsverk och ministerium att genomföra åtagandena i handlingsprogrammet. Öppenheten – eller bristen på densamma – konkretiseras för medborgarna och frivilligorganisationerna genom varje enskild tjänsteman och tjänsteinnehavare och därför måste öppenhet vara en grundvärdering i våra tankar och handlingar. Trots att Finland är ett mönsterland inom öppen förvaltning krävs det ständiga insatser för öppenhet. Demokratin är hotad och därför är det lägligt att främja öppenhet.

2. Genomförande av handlingsprogrammet inom den offentliga förvaltningen

Handlingsprogrammet för öppen förvaltning består av tre åtaganden och de åtgärder som krävs för att fullgöra dessa. Nedan beskrivs åtagandena och åtgärderna. År 2025 görs en halvtidsutvärdering och 2027 en slututvärdering.

Vi önskar att kommunerna, välfärdsområdena och de statliga ämbetsverken tar hänsyn till åtagandena i sitt arbete samt främjar och utvecklar öppen förvaltning i sin verksamhet. I slutet av verkställighetsbrevet finns samlat en lista med länkar till bland annat de utbildningar som nämns i rekommendationerna.

Åtagande 1 Nationella dialoger och positiva möten i de offentliga tjänsterna

1.1. Vi stärker delaktigheten, det gemensamma förståendet och kunskapsunderlaget i beredningen av politiska åtgärder med hjälp av dialoger.

- Vi etablerar och utvidgar [de nationella dialogerna](#) i samarbete med civilsamhällets aktörer. Målet är att utöka antalet deltagare och arrangörer.
- Vi utvecklar de nationella dialogernas genomslag genom att göra en sammanställning av resultaten av dialogerna samt kortare sammanfattningar och puffar enligt tema som ministeriernas ledning kan använda. Vi synliggör effektiviteten också för deltagarna.
- Vi utvecklar hur resultaten av de nationella dialogerna utnyttjas i samarbete med dialogarrangörerna. Vi stärker utnyttjandet av information från dialogerna även på andra förvaltningsnivåer (välfärdsområden och kommunern).

- Vi utnyttjar de nationella dialogerna och resultaten av dem som en del av statsrådets framtidsarbete, till exempel i arbetet med att göra upp framtidsredogörelser.
- Vi stärker dialogfärdigheterna och användningen av dialoger. Vi gör dialogarbetet till en del av [nätverket för öppen demokrati](#) (se åtagande 3).

Statsförvaltningen uppmanas att ordna diskussioner inom de nationella dialogerna och utnyttja den information som den får från sina egna dialoger samt sammandragen av den nationella dialogerna i den politiska beredningen och utvecklingsarbetet.

Kommunerna och välfärdsområdena uppmanas ordna diskussioner inom den nationella dialogerna och utnyttja den information de får fram från dem.

Vi uppmanar varmt alla aktörer att dela med sig av goda praxis och lärdomar gällande ordnandet av nationella dialoger med teamet för öppen förvaltning.

[Läs mer om de nationella dialogerna och anmäl dig som diskussionsanordnare](#)

1.2. Vi stöder demokratin genom att förbättra möten i de offentliga tjänsterna.

- Vi stärker demokratin och delaktigheten genom att betona betydelsen av möten i de offentliga tjänsterna. Utöver att vara ett politiskt system är demokrati också en livsstil som kan stärkas i all vardagsverksamhet.
- Vi satsar på att aktivt använda [handboken som grundar sig på Försvarsdialoger för demokratin](#) vid utvecklingen av de offentliga tjänsterna. Vi stöder demokratikompetens i de offentliga tjänsterna genom att producera utbildning i eOppiva. Största delen av alla som bor i Finland möter den offentliga sektorn i samband med de offentliga tjänsterna. De offentliga tjänsterna ska erbjuda människorna en upplevelse av ett samhälle där allas ärenden är viktiga och man löser situationer tillsammans, samtidigt som man respekterar och lyssnar på samtliga parter. Gemenskapskompetensen hos alla som agerar i servicesituationer förstärks genom att dela god praxis.
- Vi främjar kunskapen om och användningen av både lättläst språk och sakligt, tydligt och begripligt allmänspråk i de offentliga tjänsterna för att stödja jämlikhet och demokrati. Myndigheter och medborgare möter också varandra med hjälp av det skrivna språket när människor läser myndighetstexter eller sköter sina ärenden med myndigheter, till exempel i olika digitala tjänster.
- Vi deltar i att genomföra ett [åtgärdsprogram för lättläst språk](#).

Vi önskar att kommunerna, välfärdsområdena och statsförvaltningen aktivt utnyttjar handboken om demokratiska möten ([Demokraattisten kohtaamisten käsikirja](#)) i sitt arbete och den utbildning som baserar sig på den samt dela med sig av sina erfarenheter i att utnyttja handboken åtminstone med [teamet för öppen förvaltning](#).

Vi önskar att kommunerna, välfärdsområdena och statsförvaltningen aktivt utnyttjar de gratis och redan publicerade [nätkurserna för lättläst språk](#) och [begripligt myndighetsspråk](#) som är öppna för alla samt den kommande nätkursen om demokratiska möten i eOppiva. ([länkar till utbildningarna s. 7](#))

Kommunerna, välfärdsområdena och statsförvaltningen uppmanas att bedöma vilken information bör finnas tillgänglig som lättläst och vilken är informationens prioriteringsordning. Efter detta om möjligt bör innehållet produceras i prioriteringsordning före 2027.

Kommunerna, välfärdsområdena och statsförvaltningen uppmanas att kommunicera för sin personal om vikten av kunna skapa material på ett lättläst och begripligt språk.

Statsförvaltningen uppmanas att se till att åtminstone organisationens uppgifter och dess centrala tjänster eller anvisningar finns på ett lättläst språk på webbplatsen. Man bör även genom konkreta åtgärder satsa på ett begripligt allmänspråk.

Vi önskar att kommunerna och välfärdsområdena även för egen del främjar utnyttjandet av lättläst och ett begripligt allmänspråk samt kartlägger vilken information bör finnas på lättläst språk.

Åtagande 2 Tillförlitlig information och samarbete stärker kompetensen och delaktigheten

2.1. Vi förebygger avsiktlig och oavsiktlig spridning av falsk information (felaktig information och desinformation) med hjälp av kompetens och tillförlitlig information.

- Vi arbetar tillsammans med OECD-länderna för att förbättra informationsdelningen och utveckla en data- och analysmall så att felaktig information och desinformation kan förebyggas och bekämpas på ett så effektivt sätt som möjligt, med hjälp av samarbete mellan olika samhällsaktörer. Tillförlitlig information är livsviktigt för förtroendet och demokratin.
- Praxis för att öppna data måste alltid utvecklas och i normala förhållanden ska man vara beredd på undantagssituationer. Vi ordnar tväradministrativa diskussioner om betydelsen av att öppna data i undantagssituationer. Vi samlar bästa praxis när det gäller att kombinera ett avvikande säkerhetsläge med att öppna data på ett ändamålsenligt sätt.
- Vi arbetar för att öppna den offentliga förvaltningens inköpsfakturadata även i kommuner och välfärdsområden.
- Vi ordnar öppna workshoppar för hela den offentliga förvaltningen och säkerställer med hjälp av kommunikationen att alla aktörer inom den offentliga förvaltningen vet hur de ska agera enligt finansministeriets [etiska rekommendationer för artificiell intelligens](#).

Vi önskar att kommunerna, välfärdsområdena och statsförvaltningen aktivt deltar i bekämpningen av felaktig information och desinformation, fortsätter att öppna sina datalager enligt de nationella anvisningarna samt främja utnyttjandet artificiell intelligens på ett etiskt sätt.

Kommunerna, välfärdsområdena och statsförvaltningen uppmanas att bekanta sig med promemorian om att öppna inköpsfakturadata och delta i utvecklingsarbetet i mån av sina resurser.

2.2. Vi etablerar verksamhetsmodellen för akademien för frivilligorganisationer inom den öppna förvaltningen för att fördjupa samarbetet på det nationella och regionala planet.

- Vi samarbetar för att etablera en årlig nationell [akademi för frivilligorganisationer](#) inom den öppna förvaltningen. Vi utökar den aktiva gemensamma kommunikationen för att tjänstemän och tjänsteinnehavare ska delta allt oftare i evenemang förknippade med akademier för frivilligorganisationer.
- Vi etablerar och utvidgar de regionala akademierna för frivilligorganisationer i syfte att utveckla samarbetet i städerna, kommunerna och/eller regionerna: vi tillhandahåller en färdig mall och uppmanar organisationerna att använda den. Målet är att det grundas regionala akademier på olika håll i Finland.
- Vi genomför en akademi för frivilligorganisationer inom den öppna förvaltningen med internationella och EU-relaterade teman.
- Med hjälp av akademierna stärker vi framför allt tjänstemännens kunskaper om frivilligorganisationerna och civilsamhället. Vi producerar en kurs i ämnet i eOppiva.

Statsförvaltningen uppmuntras att aktivt delta i riksomfattande [evenemang förknippade med akademier för frivilligorganisationer](#) och öka kunskapen och kompetensen om frivilligorganisationernas verksamhet i den egna organisationen bland annat [med hjälp av en kurs eOppiva som berättar om civilsamhället](#). Den riksomfattande akademien för frivilligorganisationer våren 2024 hålls den 20 mars på stadshusets evenemangstorg i Helsingfors. Mer information om akademien för frivilligorganisationer finns på webbplatsen för öppen förvaltning (se länklistan s. 7).

Kommunerna och välfärdsområdena uppmuntras att ordna regionala evenemang förknippade med akademier för frivilligorganisationer i samarbete med frivilligorganisationerna för att förstärka samförståndet och öka samarbetet mellan förvaltningen och civilsamhällets aktörer.

Åtagande 3 Stöd till aktörer inom öppen förvaltning i Finland och internationellt

3.1. Vi effektiviserar spridningen av god praxis inom öppen förvaltning.

- Vi effektiviserar insamlingen av information om god praxis inom öppen förvaltning. Vi skapar en mer systematisk metod än den nuvarande för att sprida information genom att utveckla och utnyttja verksamheten i nätverket för öppen förvaltning.
- Genom att utveckla spridningen av god praxis i Finland möjliggör vi en bättre informations-spridning även internationellt. För de engelskspråkiga sidorna på webbplatsen [oppenforvaltning.fi](#) producerar vi ett avsnitt, vars innehåll fungerar som en kanal för att sprida finländsk god praxis internationellt.
- Vi genomför [OECD:s rekommendation om förtroende och delaktighet för unga personer](#) (Creating Better Opportunities for Young People). Vi utnyttjar OECD:s framtida arbete för spridning av god praxis och metoder i synnerhet för att stärka barns och ungas delaktighet.
- I samband med spridningen av god praxis framhåller vi också särskilt praxis som underlättar delaktighet i ett tidigt skede av beredningen av politiska åtgärder samt praxis som främjar delaktighet i samarbete mellan olika förvaltningsnivåer (till exempel välfärdsområdena och kommunerna tillsammans).

Vi önskar att kommunerna, välfärdsområdena och statsförvaltningen delar med sig av exempel på god praxis samt åsikter om saker för vilka det vore särskilt bra att utveckla god praxis. Vi uppmuntrar att god praxis delas i olika nätverk och i olika situationer. Dessutom uppmuntrar vi varmt alla att utnyttja andra aktörernas goda praxis i utvecklingen av den egna verksamheten. [Mer information om att dela god praxis avoinhallinto@gov.fi](mailto:avoinhallinto@gov.fi)

3.2. Vi startar ett nätverk för öppen demokrati.

- Vi startar ett nytt [nätverk för öppen demokrati](#) som är öppet för alla intresserade parter.
- Vi kopplar verksamheten i statens [tjänstemannanätverk för öppen förvaltning](#) till nätverket för öppen demokrati.
- Vi indelar verksamheten tydligare i olika teman. År 2024 är temats arbetsnamn "Artificiell intelligens och öppenhet". Andra teman som identifierats som viktiga är till exempel jämlikhet, civilsamhället, datasäkerhet, dataskydd, tillgänglighet, kommunikation och att bygga upp förtroende.
- Vi samarbetar för att skapa nya verksamhetsformer för nätverket. På så sätt stärker vi spridningen av god praxis och nätverkets roll när det gäller att främja dialoger.

Vi önskar att hela den offentliga förvaltningen deltar aktivt i nätverkets verksamhet. Det gör det möjligt att skapa nätverk och dela information om egna goda praxis med andra. [Anmälan att delta görs via denna anmälningslänk](#) Närmötet våren 2024 hålls på eftermiddagen den 19 mars på stadshusets evenemangstorg i Helsingfors.

Kommunerna, välfärdsområdena och statsförvaltningen uppmanas att aktivt föra fram relevanta saker och teman för nätverket för öppen demokrati för kännedom och/eller diskussion.

3. Utvärdering och uppföljning av genomförandet

Genomförandet av programmet följs upp inom hela den offentliga sektorn. Kontinuerlig uppföljning genomförs med stöd av en arbetsgrupp vid möten som ordnas fyra gånger per år. Genomslaget hos de tidigare programmets mål utvärderas i samband med programmets halvtidsutvärdering och slututvärdering.

Handlingsprogrammets halvtidsutvärdering genomförs 2025. Vid halvtidsutvärderingen utvärderar man närmare utfallet av målen och huruvida det finns ett behov att inkludera fler åtaganden i programmet. Samtidigt utvärderar man arbetets jämlikhetskonsekvenser med tanke på olika grupper och diskrimineringsgrunder. Samtidigt utvärderas även arbetets konsekvenser för barns och ungas möjligheter att få information och delta. På basis av dessa utvärderingar görs nödvändiga ändringar och kompletteringar för den resterande programperioden.

Slututvärderingen av handlingsprogrammet görs 2027 då man utvärderar hur programmet genomförts samt dess preliminära genomslag. På samma sätt som vid halvtidsutvärderingen utvärderar man vid slututvärderingen jämlikhetskonsekvenserna samt olika gruppers möjligheter att delta. Under utarbetandet av programmet väcktes oro över konstlade möjligheter att delta (t.ex. material ges för sent före ett möte eller beslut har redan fattats innan andra deltagit) och därför utvärderas även deltagandets kvalitet.

4. genomförandestödet och begäran om kontaktperson.

På [webbplatsen för öppen förvaltning](#) finns stödmaterial för främjande av öppenhet. Dessa verktyg är bland annat ett [stödpaket](#), [spel om öppen förvaltning](#) och nyhetsbrev. Teamet för öppen förvaltning kan bjudas till möten och evenemang för att presentera arbetet med öppen förvaltning. Teamet för öppen förvaltning ordnar årligen tillfällen, till exempel [en äldrerådsdag](#) och [en aktualitetsdag för barnets rättigheter](#) samt åka runt i regionerna för att främja det nationella samarbetet.

Mer information om handlingsprogrammet för öppen förvaltning ges av teamet för öppen förvaltning vid finansministeriet (avoinhallinto@gov.fi). Du kan också kontakta de ansvariga tjänstemännen direkt

vid finansministeriet: finansråd Katju Holkeri, konsultativ tjänsteman Ira Alanko, specialsakkunnig Pauliina Pussinen eller specialsakkunnig Matti Kuivalainen (fornamn.efternamn@gov.fi).

Genomförandet av programmet för öppen förvaltning stöds av en [arbetsgrupp](#) som inkluderar företrädare för frivilligorganisationer, kommuner, välfärdsområden och statsförvaltningen.

Inom statsförvaltningen stöds främjandet av öppen förvaltning även av ett tjänstemannanätverk, till vilket man begärt att alla myndigheter utser en företrädare som kontaktperson. Nu i och med inledningen av det nya programmet **önskar vi av myndigheterna antingen en bekräftelse att den nuvarande företrädaren fortsätter eller att en ny företrädare utnämns**. Bekräftelserna och utnämningarna kan skickas till **adressen avoinhallinto@vm.fi före den 5 februari 2023**.

Kommunernas gemensamma demokratinätverk har ersatts med nätverket för öppen demokrati och den är öppen för alla och dess verksamhet samordnas av teamet för öppen förvaltning i samarbete med olika aktörer. Tjänstemannanätverket och nätverket för öppen demokrati samordnas.

Susanna Huovinen
 Understatssekreterare
 finansministeriet

Juha Sarkio
 Avdelningschef
 finansministeriet

Lista över länkar till ytterligare information och nätkurser i eOppiva

Bakgrundsinformation

- Finlands femte handlingsprogram för öppen förvaltning: [https://avoinhallinto.fi/assets/files/2023/10/Avoin-hallinto -V-toimintaohjelma_01102023-1.pdf](https://avoinhallinto.fi/assets/files/2023/10/Avoin-hallinto-V-toimintaohjelma_01102023-1.pdf)
- Strategi för öppen förvaltning: [https://avoinhallinto.fi/assets/files/2021/03/FM Oppen forvaltning Strategi2030.pdf](https://avoinhallinto.fi/assets/files/2021/03/FM_Oppen_forvaltning_Strategi2030.pdf)
- Webbplats för öppen förvaltning (mer information om handlingsprogrammet, strategin för öppen förvaltning, nätverken, evenemang och teamets kontaktuppgifter): www.oppenforvaltning.fi (mer information på den finska språkversionen)
- OECD:s principer för öppen förvaltning: [https://avoinhallinto.fi/assets/files/2020/01/VM Avoin Hallinto OECDn suosituksset Tietokortti.pdf](https://avoinhallinto.fi/assets/files/2020/01/VM_Avain_Hallinto_OECDn_suositukset_Tietokortti.pdf) (på finska)
- Webbplatsen för partnerskapsprogrammet Open Government Partnership: <https://www.opengovpartnership.org/>
- Information om arbetsgruppen för öppen förvaltning i projektfönstret: <https://vm.fi/sv/projekt?tunnus=VM139:00/2023>

Länkar som anknyter till genomförandet av åtagandena

- Webbplatsen för de nationella dialogerna: <https://kansallisetdialogit.fi/sv/>
- Handboken för demokratiska möten: <https://www.sitra.fi/julkaisut/demokraattisten-kohtaamisten-kasikirja> (på finska)
- OECD:s ungdomsrekommendation: <https://legalinstruments.oecd.org/en/instruments/OECD-LEGAL-0474>
- Anmälan till nätverket för öppen demokrati: <https://link.webropolsurveys.com/Participation/Public/12a220af-ba99-427d-87ea-61f5c13b9eca?displayId=Fin2874900>
- eOppiva-utbildningar som särskilt rekommenderas för personalen:
 - o [Avoin hallinto on käytännön tekoja](#)
 - o [Kansalaisyhteiskunta – mitä julkisen hallinnon tulisi siitä tietää](#)
 - o [Selkokieli tutuksi](#)
 - o [Hyvä virkakieli – kirjoita sujuvasti](#)
 - o [Hyvä virkakieli – toimiva hallinto on kielestä kiinni](#)
 - o [Hyvä virkakieli – Uudista työtä, paranna tekstejä](#)
 - o [Hyvä virkakieli – selkeyttä lauseita ja virkkeitä](#)
 - o [Hyvä virkakieli – Nimet toimiviksi](#)
 - o [Klarspråk – Skriv bättre myndighetstexter](#)